

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

forumIdei

У нас немає іншого вибору, окрім як забезпечити перемогу України

Коментар

Богдан Кліх

Я хотів би, щоб ми розглядали рішення щодо договорів про приєднання України до ЄС у правильному геостратегічному контексті. Багато наших друзів із Центральної і Західної Європи не розуміють цього контексту, саме тому важливо про нього говорити. Він складається із чотирьох цілей, які, на мою думку, переслідує Росія своїм другим уторгненням на українську територію. По-перше — це, зрозуміло, спроба знищити українську державність і реалізувати те, що сказав Володимир Путін на Бухарестському саміті 2008 року, коли він представив українську державність як штучну (*artificial state*). По-друге — це спроба винищення українського народу, що не визнається багатьма нашими партнерами на Заході. По-третє — йдеться про дестабілізацію Північноатлантичного альянсу. По-четверте — це спроба паралізувати Європейський Союз.

Зупинюсь передовсім на останній загрозі. Реакцію на цю загрозу слід розглядати як здійснення коперниківського перевороту в Європейському Союзі після 24 лютого 2022 року. Ніколи раніше я не бачив, щоб органи ЄС приймали рішення з такою швидкістю і в такі короткі строки, як у випадку з санкціями, накладеними на Росію та її поплічників. Ніколи теж не бачив такої швидкості прийняття рішень, що стосувались би самої Спільноти. Зазвичай цей процес займає місяці, тоді як у випадку з Україною, яка веде боротьбу, минуло щонайбільше три тижні до ухвалення відповідного законопроекту з моменту його подання до Єврокомісії. Про це також свідчить той факт, що вживаються заходи, яких досі не було в політичному лексиконі Європейського Союзу. Маю на увазі, наприклад, запуск Європейського фонду миру (European Peace Facility, ЄФМ) для збройної підтримки України. Ніколи раніше Євросоюз не фінансував надання ні

бойових засобів, ні військової техніки жодній країні. Це було зроблено неодноразово і, попри кризу наприкінці 2023 року, ЄС продовжує цю програму.

Рішення про початок переговорного процесу про вступ України до ЄС слід розглядати саме у цьому контексті. Чи міг Європейський Союз діяти інакше? Звичайно, консервативний підхід до України, який полягав би на тому, що на зовнішньому кордоні Європейського Союзу були б зведені фактичні та символічні загорождення — був можливим. ЄС був би залучений до підтримки боротьби України, але, з іншого боку, відгородився б від війни, бажаючи забезпечити себе та не допустити розширення фронту на територію Євросоюзу. Однак цей консервативний сценарій був би короткостроковим і не мав би довгострокової перспективи. Довгостроковою і сміливою перспективою слід уважати початок переговорів про вступ, який матеріалізується через визначення переговорного мандату і початок міжурядової конференції, що мала місце 25 червня цього року.

Якою є позиція Польщі на цьому тлі?

Навіть якби під час угорського головування конференція була дещо загальмована, то під час польського головування її робота буде прискорена. Це є наміром влади Республіки Польща. Будь-які двосторонні питання мають вирішуватись поза міжурядовою конференцією, щоб не обтяжувати переговори між двома партнерами: Європейським Союзом та Україною. Готуючись до польського головування, попередній уряд уже визначив три пріоритети. Якщо вони збережуться, то з точки зору Києва вони є фундаментальними: по-перше, підтримка і зміцнення відносин між Європейським Союзом і Сполученими Штатами; по-друге, розширення Європейського Союзу за рахунок нових держав-членів і участь Спільноти у відновленні України; по-третє, польське головування зробить якомога більше для забезпечення енергетичної безпеки ЄС. Ця безпека ЄС не повинна ігнорувати енергетичну безпеку наших сусідів, особливо України.

Ці пріоритети, безсумнівно, є корисними для України. Звичайно, перед Європейським Союзом загалом стоїть величезне завдання. Ми можемо послатися на наш польський досвід із періоду переговорів. Як радник тодішнього Уповноваженого уряду з питань переговорів, можу сказати, що коли ми розпочинали переговори про членство, то повністю усвідомлювали, що Європейський Союз має внести суттєві корективи у свій підхід. Так само нині ЄС потребує швидких конкретних змін. По-перше, необхідно змінити спільну сільськогосподарську політику. Це серйозна і складна заява. По-друге, є питання структурних фондів. Усю політику цілісності варто переглянути й адаптувати до нового партнера, яким має стати Україна.

Звичайно, це виклики не лише загалом для ЄС, але й для окремих держав-членів, зокрема Польщі. Завдяки структурним фондам Польща за останні 20 років здійснила цивілізаційний стрибок: з 51% середнього ВВП на душу населення в ЄС у 2004 році до 80% у 2023 році. Збільшення ВВП на душу населення на 30% — це цивілізаційний стрибок. Ми не хотіли б втратити доступ до структурних фондів у якнайширшому розмірі, а також не хотіли б стати платником нетто через прийняття нових держав-членів, зокрема України. Це такий же виклик, як і для польських фермерів, які з моменту укладення та прийняття Договору використовували дуже хороші принципи субсидованої підтримки з бюджету Європейського Союзу. Я залишу осторонь питання, що стосуються механізмів прийняття рішень, оскільки це складна тема і, що стосується Польщі, все ще перебуває на стадії обговорення.

На завершення два слова про майбутнє. Немає сумнівів, що путінський режим збагачується на війні, яку він веде сьогодні, і тому Україна не може дозволити собі програти. Ані ЄС, ані НАТО не можуть дозволити програти Україні. Європейський Союз повинен поглиблювати свої відносини з Північноатлантичним альянсом. Те, що відбувається з 2016 року, тобто

з моменту ухвалення першої декларації про співпрацю між Європейським Союзом і НАТО, через наступні декларації, які поглиблюють цю співпрацю, — це правильний напрямок, який належить розвивати.

Також немає сумнівів, що безпека України залежить від подальших фінансових трансфертів: як макроекономічної допомоги (рішення про 40 млрд євро допомоги з Програми підтримки економіки Ukraine Facility є абсолютно виправданим), так і наданого до цього часу 11,1 млрд євро Європейським фондом миру (цей інструмент має діяти далі). Радує, що опір деяких країн-членів було подолано, і ЄФМ було перезапущено, але необхідно забезпечити подальші застосування цього європейського інструменту.

Європейський Союз покликаний сприяти трансферу військ оборонного альянсу, яким є НАТО. Йдеться не лише про статтю 5-ту Вашингтонського договору, але й про трансфер зброї та військової техніки, яку ми постачаємо Україні. Тим-то ЄС повинен робити все, щоб полегшити військову мобільність на своїй території. Тому всі ініціативи, що стосуються інфраструктури та скорочення бюрократичних

механізмів, мають вирішальне значення, і не в останню чергу — спосіб перекидання військ із заходу до Центральної Європи. Радує, що такі угоди підписуються.

У нас немає іншого вибору, окрім як забезпечення перемоги України. Всі заходи, такі як підготовка українських солдатів на території країн-членів Європейського Союзу, є легітимними, незалежно від того, чи це робиться на багатосторонньому рівні, як, наприклад, Європейська місія військової підтримки, чи на рівні двосторонніх домовленостей. Ми не можемо собі дозволити, щоб перші транші в рамках ініціативи щодо боєприпасів передавались Україні з затримкою. Ні Україна, ні ми в Європі не можемо так довго чекати на реалізацію цих ініціатив. Ми знаємо, що майбутнє Європи вирішується на полях битви на півдні України.

Текст написаний на основі виступу на XVI Форумі «Польща–Україна», організованому 14–15 червня 2024 року Фондом Стефана Баторія (Варшава) та Міжнародним фондом «Відродження» (Київ).

Богдан Кліх (Bogdan Klich) — сенатор Республіки Польща, голова сенатського Комітету з європейських питань, член Парламентської асамблеї Ради Європи. Член партії Громадянська платформа Республіки Польща, член Національної ради цієї ж партії. Активіст демократичної опозиції за часів комуністичного режиму. У 1998–1999 роках — радник уповноваженого з питань європейської інтеграції. У 2001–2004 роках — депутат Сейму Республіки Польща; у 2004–2007 роках — депутат Європейського парламенту. З 2007 по 2011 рік — міністр національної оборони РП; з 2011 року — сенатор Республіки Польща. 1993 року став співзасновником Міжнародного центру розвитку демократії, який із 2001 року діє як Інститут стратегічних досліджень.

**Фонд ім. Стефана Баторія/
Fundacja im. Stefana Batorego**
Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. (48-22) 536 02 00
faks (48-22) 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Тексти доступні за ліцензією
Creative Commons. Визнання авторства
на тих самих умовах
3.0 Polska (CC BY SA 3.0 PL)

Переклад: Наталка Римська
Редагування: Тетяна Артушевська
Коректа: ТОВ «Тирса» (Катерина Сень)
Варшава 2024
ISBN 978-83-68235-14-2